

جستجو در آیین اصول اخلاقی هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران

ترجمه: معصومه امیری

بخش یازدهم: نقش و طرز فکر موردانتظار از حسابداران، با تمرکز بر جانب‌داری

توجه: این بخش درباره بیانیه‌ای بحث می‌کند که به تصویب رسیده اما هنوز لازم‌الاجرا نیست. این بیانیه از ۳۱ دسامبر ۲۰۲۱ لازم‌الاجرا خواهد بود. حسابداران حرفه‌ای (PAs) در راستای انجام تعهدهای خود زیر آیین اصول اخلاق حرفه‌ای و حمایت از مسئولیت حرفه برای اقدام در جهت منافع همگانی، باید انتظاری که از نقش آنها وجود دارد را درک کرده و طرز فکر مناسبی به‌کار بگیرند. پروژه نقش و طرز فکر، در هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران (IESBA)، این تعهدها را در مقررات جدیدی روشن کرده که در تاریخ ۳۱ دسامبر ۲۰۲۱ لازم‌الاجرا می‌شود، و به‌کارگیری پیش از موعد نیز مجاز است. یک جنبه مهم در میان دیگر جنبه‌های مقررات جدید، تقویت اصل بنیادین واقع‌بینی است که حسابداران حرفه‌ای را ملزم می‌کند که قضاوت حرفه‌ای یا قضاوت تجاری را بدون اثرپذیری از جانب‌داری، تضاد منافع، یا نفوذ یا اتکای غیرلازم اعمال کنند. این بخش به اثری که جانب‌داری می‌تواند داشته باشد و نقش و طرز فکر موردانتظار از حسابداران حرفه‌ای در برآوردن انتظاری عمومی می‌پردازد.

تجدیدنظری مهم در آیین در زمینه نقش و طرز فکر کدامند؟

- ۱- پالایش اصول بنیادین: حسابداران حرفه‌ای باید از نقش محوری که با رعایت آیین انجام می‌شود، آگاه باشند، به‌ویژه با توجه به اصول درستکاری، واقع‌بینی، صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای و رفتار حرفه‌ای.
- ۲- آگاهی از جانب‌داری و اهمیت فرهنگ سازمانی: از حسابداران حرفه‌ای انتظار می‌رود طرزفکری داشته باشند که آگاهی نسبت به اثر معکوس جانب‌داری بر قضاوتها و تصمیمها را در خود داشته باشد. همچنین، از آنها انتظار می‌رود که فرهنگی بر مبنای اخلاق را درون سازمان خود ترویج کنند.
- ۳- داشتن ذهن پرسشگر: به‌کارگیری چارچوب مفهومی مستلزم این است که حسابدار حرفه‌ای حین شناسایی، ارزیابی و رسیدگی به مخاطره‌های اصول بنیادین، یک ذهن پرسشگر داشته باشد. این شامل پرسیدن پرسشهای درست، از جمله درباره منبع، مربوط بودن و کفایت اطلاعات برای قضاوتها و تصمیمهاست.

تردید حرفه‌ای و یک ذهن پرسشگر

الزام به داشتن یک ذهن پرسشگر در هنگام به‌کارگیری چارچوب مفهومی، برای همه حسابداران حرفه‌ای، صرفنظر از فعالیت حرفه‌ای که انجام می‌دهند، کاربرد دارد. حسابداران باید علاوه بر فعالیت در چارچوب استانداردهای حسابرسی، رسیدگی اجمالی، و دیگر خدمات اطمینان‌بخشی، از جمله استانداردهای منتشر شده توسط هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابرسی و اطمینان‌بخشی، تردید حرفه‌ای را نیز به‌کار ببندند که شامل ارزیابی انتقادی شواهد است.

در طرح زیر در نظر بگیرید چگونه ممکن است دیده شود:

مدیر حسابرسی گروه کار را برای انجام کار حسابرسی در آینده انتخاب می‌کند. مدیر از شریک حسابرسی می‌خواهد که گروه را تایید کند. شریک به یکی از اسامی در فهرست اشاره می‌کند و می‌گوید: "مطمئن نیستم داشتن وی در گروه فکر خوبی باشد. فکر می‌کنم ممکن است باعث مخاطره قرابت بشود." مدیر می‌پرسد: "به‌واقع این‌طور است؟ آیا او با صاحبکار ارتباطی دارد؟" شریک پاسخ می‌دهد: "من نظری ندارم. اما می‌دانی که تعداد زیادی از کارکنان بومی برای این صاحبکار کار می‌کنند؛ از جمله بعضی از کارکنان ارشد. من نمی‌خواهم اعضای گروه ما به دلیل فشار از طرف افراد خود صاحبکار، در موقعیت دشواری قرار بگیرند."

پنج اصل بنیادین: درستکاری / واقع بینی / صلاحیت و مراقبت حرفه‌ای / رازداری / رفتار حرفه‌ای

جانبداری آگاهانه یا ناآگاهانه هنگام شناسایی، ارزیابی و رسیدگی به مخاطره‌های رعایت اصول بنیادین، بر به‌کار بستن قضاوت حرفه‌ای اثر می‌گذارد. کاهش آثار جانبداری می‌تواند به‌طور ویژه چالش برانگیز باشد؛ چون ما به‌طور معمول نمی‌توانیم جانبداریهای خود را ببینیم و به‌اشتباه باور داریم که واقع‌بینانه اقدام می‌کنیم. حسابداران حرفه‌ای باید نسبت به جانبداریها هوشیار باشند؛ از جمله نسبت به هشت نمونه رایج:

کنشهایی که ممکن است اثر جانبداری را کاهش

دهند، شامل موارد زیر است:

- درخواست اندرز از متخصصان برای کسب درونداد اضافه.
- مشورت با دیگران برای پیداکردن اطمینان از این‌که چالش مناسب، بخشی از فرایند ارزیابی است.
- دریافت آموزش مربوط به شناسایی جانبداری به‌عنوان بخشی از توسعه حرفه‌ای.

در به‌کارگیری چارچوب مفهومی در زمینه مقررات نقش

و طرز فکر، مدیر حسابرسی در طرح پیشگفته باید:

- بدانند که اجازه‌دادن به تبعیض در محیط کار، رفتاری نیست که با مسئولیت حرفه‌ای برای اقدام در جهت منافع همگانی سازگار باشد.
- امکان و چگونگی اثرگذاری احتمالی جانبداری شریک حسابرسی بر واقع‌بینی را در نظر بگیرد.
- شخصیت قدرتمندی داشته باشد که در گفتگوهای آینده با شریک حسابرسی شرکت کند، حتی اگر این کار چالش برانگیز باشد.
- موقعیت را با دیگران در میان بگذارد تا اطمینان پیدا کند که تفکر جانبدارانه مشاهده شده به‌طور مناسبی به‌چالش کشیده شده است.
- در درازمدت، آموزش و تمرین در زمینه جانبداری و تصمیم‌گیری می‌تواند به شریک، مدیر حسابرسی و گروه حسابرسی سود برساند، تا فرهنگ اخلاق مدار را بهتر ترویج کنند. در چنین موقعیتی، این کار ممکن است به‌شکل آموزش تنوع‌پذیری، برابری، و فراگیری باشد.

از کجا کمک بگیریم؟

مقررات جدید نقش و طرز فکر، از جمله توضیحات مربوط به مبنای نتیجه‌گیری، در دسترس هستند. نسخه الکترونیکی آیین که در مرکز اطلاع‌رسانی اینترنتی هیئت استانداردهای بین‌المللی اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران موجود است، یک منبع برخط برای حسابداران و دیگر استفاده‌کنندگان از آیین است. این منبع دسترسی سریع و کارآمد به آیین را فراهم و استفاده، استقرار و الزام به استفاده از آن را آسانتر می‌کند.

منبع:

IFAC, Exploring the IESBA Code, Installment 11: The Role and Mindset Expected of Accountants- A Focus on Bias, 2020

برای مثال ...

نوع جانبداری	توصیف	تکه‌گزینی
سامانه خودکار	تمایل به طرفداری از درونداد تولیدشده به‌وسیله سامانه‌های خودکار، حتی وقتی استدلال انسانی یا اطلاعات مخالف، اتکاپذیری یا مناسب بودن چنین بروندادی را به‌چالش می‌کشد.	قضاوت حسابرس زیر سایه تصور اولیه او نسبت به صاحبکار یا مدیریت قرار می‌گیرد.
در دسترس بودن	تمایل به وزن دهی بیشتر به رویدادها یا تجربه‌هایی که بلافاصله به‌ذهن خطور می‌کند یا به‌سرعت در دسترس هستند.	حسابدار حرفه‌ای گزینه‌های طرحهای مدل‌های تحلیلی «چه می‌شود، اگر» را تنها با استفاده از رایجترین ایده‌ها درباره آن چه ممکن است روی دهد، به‌کار می‌گیرد.
تایید	تمایل به وزن دهی بیشتر به اطلاعاتی که یک باور موجود را تقویت می‌کند، نسبت به اطلاعاتی که آن باور را رد یا در مورد آن تردید ایجاد می‌کند.	حسابرس فرضیه‌ای درباره دلیل تغییر مانده حسابهای مشخص طرح می‌کند. به شواهدی که فرضیه وی را حمایت می‌کند وزن بیشتری داده می‌شود.
تفکر گروهی	تمایل گروهی از افراد برای تضعیف خلاقیت و مسئولیت‌پذیری فردی، که منجر به تصمیم‌گیری بدون استدلال انتقادی کافی یا در نظر گرفتن جایگزینها می‌شود.	هیئت مدیره و گروه مدیریتی که ترکیب متنوعی ندارد، استفاده از سامانه تایید به‌کارگیری وام با استفاده از هوش مصنوعی را تصویب می‌کند؛ بدون این‌که اجزای زمینه‌ای تصمیم خود را از نزدیک بیازماید.
بیش اطمینانی	تمایل به دست‌بالاگرفتن توانایی خود در انجام ارزیابیهای صحیح درباره ریسک یا دیگر قضاوتها و تصمیمها.	حسابرس در ارزیابی کافی مخاطره‌های استقلال، به‌دلیل اطمینان به این‌که قضاوتش بی‌عیب است، کم می‌آورد.
نمایندگی	تمایل به بنانه‌دان درک شخص بر مبنای الگویی از تجربه‌ها، رویدادها، یا باوری که به‌عنوان معرف در نظر گرفته شده است.	ارزیابی حسابرس قانونی از ریسک وقوع پولشویی، به‌دلیل قومیت صاحبان بنگاه، نوسان پیدا می‌کند.
درک گزینشی	تمایل به اثرگذاری انتظارهای فرد بر دیدگاه وی نسبت به یک رویداد یا فرد مشخص.	حسابدار حرفه‌ای که باور دارد گروه او حین کار خوشحال و راضی است، پاسخهای همه گروه را مثبت‌تر از آن چه در واقعیت هستند، می‌پندارد.

هوشیار باشید! حسابداران حرفه‌ای در ایفای نقش خود، با بذل توجه مناسب نسبت به هدف و منظور الزامهای خاص آیین اصول اخلاق حرفه‌ای برای حسابداران، این آیین را رعایت می‌کنند. اما رعایت آیین به این معنا نیست که حسابداران حرفه‌ای همیشه مسئولیت خود در قبال اقدام در جهت منافع همگانی را انجام خواهند داد. ممکن است شرایط غیر معمول یا استثنایی وجود داشته باشد که در آن شرایط، حسابدار حرفه‌ای باور داشته باشد که رعایت الزامها ممکن است همسو با منافع همگانی نباشد یا منجر به پیامدی نامناسب شود. در این شرایط، حسابدار حرفه‌ای بهتر است با یک شخص حرفه‌ای مناسب یا نهاد انتظام‌بخشی مشورت کند.